

Uvodnik

Sead Šemsović

Pojavom različitih medija u periodu 20. stoljeća, tradicionalni kulturni obrasci postaju u potpunosti dostupni najširim društvenim slojevima, što je nužno utjecalo na ukupni razvoj pojedinih književnih žanrova. Na isti onaj način kako je sevdalinka iz jednog uskog konteksta bošnjačke urbane sredine prešla najprije u kafanu, potom putem radio talasa do svake kuće na južnoslavenskom prostoru srodnih jezika, pa do različitih festivala, tako je i ilahija iz tekije prešla na velike koncertne pozornice. Sasvim je prirodno da se povremeno ukaže potreba da neka umjetnina postane šire društveno i dostupna i poznata, ali, budući da niti jedna od ovih umjetnina nije bila adekvatno zaštićena, pojavio se iznimno veliki broj kako novih tekstova tako i sasvim novih načina na koje se sve neka ilahija može učiti / izvoditi. Sam izlazak sevdalinke iz okvira njezine upotrebne vrijednosti, učinit će da svi novi tekstovi više ne operiraju emocijom ljubavne čežnje i ljubavnog zanosa, isto je tako i ilahija, izlaskom iz prostora tekije / zavije / hanikaha / čile prestala sadržati slike duhovnoga odgajanja i vlastitog saznanja, te se počela baviti kompiliranjem raznorodnih poetskih slika koje često međusobno nisu ni u kakvoj određenoj vezi.

Tako je izlazak u javni prostor ove žanrove ne samo obnarodovao već je nužno utjecao i na masovnu produkciju pjesama “po uzoru na...”, što nije ni na koji način razdvajano od izvornih oblika žanra. Time je pojedinačna proizvodnja umjetnine za internu upotrebu prerasla u masovnu proizvodnju za širu upotrebu, što je, sasvim prirodno, utjecalo i na sam kvalitet novonastalih primjeraka. Uz pojavu novih tekstova nužno se razvijao i nastanak novih melodija koje ponekad nisu u suglasju s temom o kojoj pjesma kazuje, te ćemo nailaziti na primjerke prijevoda originalne ilahije molski intoniranog teksta koji se uči sasvim durskom melodijom brzoga tempa.

Postepenim gušenjem tarikata i zatvaranjem tekija, još od vremena Kraljevine, ušli smo u doba u kojem nove ilahije ne nastaju. To je bio prijelazni period u kojem dolazi do prevođenja ilahija s osmanskog jezika a za potrebe novih polaznika koji ne poznaju drugi osim bosanskog jezika. Tek nakon kraja duhovno sterilnog doba socijalizma dolazi do obnavljanja žanra ilahije, ali budući da je to buđenje došlo nakon dugoga sna, obnovljeno bavljenje ilahijom ostvarit će se kroz hiperprodukciju. Sada već s jednom važnim vremenskim odmakom možemo pristupiti poslu standardizacije i kodifikacije ovoga melo-poetskoga žanra.

Upravo tim slijedom poželjeli smo na stručan i naučan način kodificirati i standardizirati žanr ilahije, ali, budući da je sada sam pojam već poprimio značajno drugačija značenja, morali smo ustanoviti novi termin kojim bi bila označena originalna ilahija koja je nastajala i razvijala se u isključivo tarikatskim krugovima. Taj novi pojam jeste *tekijska ilahija*. Novonastali pojam ima za potrebu da precizno diferencija originalnu umjetninu od svih nanosa koji će se početi pojavljivati od devedesetih godina 20. stoljeća i prvih festivala ilahije.

Radovi koje donosimo među koricama ovoga tematskog broja *Žive baštine* imaju za cilj da najprije na razini teorije književnosti pojasne šta bi to bio spomenuti žanr, potom da iz pozicije orijentalnih muzičkih formula – mekama – sagledamo poziciju bošnjačke tekijske ilahije. Svemu smo tome dodali uporedne transliteracije, transkripcije i prijevode te notne zapise, a sve u želji da prvi put ustanovimo standardizaciju i kodificiranje poetsko-muzičkog žanra *tekijske ilahije*.